Т. Є. Рубля, І. Л. Мед, Т. Л. Щеглова

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 2 класу закладів загальної середньої освіти

Харків
Видавництво «Ранок»
2019

УДК [7:37.016](075.2)
Р82

Ілюстрації художника *А. Г. Рублі*

Рубля Т. Є.
Р82 Мистецтво : підруч. інтегрованого курсу для 2 кл. закл. загал. серед. освіти / Т. Є. Рубля, Т. Л. Щеглова, І. Л. Мед.— Харків : Вид-во «Ранок», 2018. —

ISBN

УДК [7:37.016](075.2)

Інтернет-підтримка
Електронні матеріали
до підручника розміщено на сайті
interactive.ranok.com.ua

ISBN

© Т. Є. Рубля, Т. Л. Щеглова, І. Л. Мед, 2018
© А. Г. Рубля, ілюстрації, 2018
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2019

Зміст

Дивовижний світ мистецтва.....5
Осінні перетворення..... 9
Кольоровий водограй.....13
Калейдоскоп фантазій.....17
Веселка-чарівниця.....20
За народними мотивами 23
Дивосвіт народної фантазії.....27
Світ народного мистецтва.....30
Малюємо музику.....33
Творчі експерименти 36
Осінні краєвиди 38
Урожайне свято.....41
Мистецькі настрої.....44
Зимові пригоди 48
Добро несе різдвяний янгол.....51
Незабаром Новий рік.....54
Снігові розваги 57
Зимова казка.....
Навколосвітня подорож.....
Птахи на крилах весну несуть.....
Підводні мандри .....
Створюємо красиві обереги .....
У родинному колі.....
Великодня радість .....
Весна крокує по землі.....
Весняні штрихи .....
Дивовижні перетворення.....
Космічні пригоди .....
Мандрівка рідним краєм.....
Просто казка.....
У світі мультфільмів.....
Театральна атмосфера.....
Дивовижний кіносвіт.....
Весняне різнобарв'я.....

Любі друзі!

Ви перейшли у другий клас, і перед вами наступна сходинка на шляху у світ краси і гармонії. Слухаючи музику, розглядаючи твори образотворчого мистецтва та виконуючи цікаві завдання, ви продовжите знайомство з творчістю видатних митців, новими термінами і поняттями. Разом із підручником ви навчатиметесь розуміти мову мистецтва, бачити і чути красу навколишнього світу, а також створюватимете власну скарбничку художніх робіт.

Тож бажаємо вам успіхів у навчанні. Великий світ мистецтва відкриває вам свої таємниці!

Авторський колектив

Умовні позначення:

Робота з вчителем/ вчителькою

Спостерігаємо, міркуємо, пояснюємо

Запам`ятайте

Співаємо

Слухаємо музику

Творимо красу

Підсумовуємо та узагальнюємо

Додатковий матеріал

Дивовижний світ мистецтва

Минуло тепле літечко. Ще довго приємні спогади підніматимуть вам настрій. Під час канікул ви були на екскурсіях, у музеях знайомились з картинами, скульптурами, витворами народних митців. Також ви розглядали ілюстрації у книгах і журналах, читали афіші, плакати, оголошення, слухали музику. Усі твори, які ви побачили і почули, створені в різних видах мистецтва.

Види мистецтва — це форми творчої діяльності, які розрізняються способами та методами створення художнього образу. У літературі — слово, у музиці — звукоінтонація, у скульптурі — форма, у живописі — колір, пляма, лінія. Кожен вид мистецтва має свої **зображально-виражальні засоби**.

Розгляньте зображення. Поясніть, в якому виді мистецтва зроблено кожне з них. Назвіть професії митців, які їх виконали. Пригадайте, які виражальні засоби є у кожного виду мистецтва.

Улітку особливо гарно у селі. Музичний твір композитора Віктора Косенка «Пастораль», що в перекладі означає «сільський», мовою звуків зображує красу природи і сільське життя.

Пригадайте, яку музику, які звуки природи ви чули влітку. Якими звуками ви відтворили б свої спогади про відпочинок з родиною у селі чи на дачі?

Проплескайте літню ритмічну вправу.

Ряд звуків голосу або інструменту, що відрізняються за висотою, називається **регістром**. Регістри бувають високі, середні та низькі.

Прослухайте, як звучать музичні інструменти з різними регістрами. Які з них підходять для зображення літнього настрою? Поясніть свою думку.

Природа з кожним осіннім днем змінює свій колорит. Послухайте і вивчіть пісню «Диво-осінь». Намалюйте словесну картину до цієї пісні.

Диво-осінь

Вірші Л. Ратич
Музика А. Олєйнікової

Гарні дні, ласкаве диво,
Осінь тепла, золота!
Кольорове і красиве
Листя тихо обліта.

Приспів:
Осінь, осінь, осінь, ти — ласкава казка
І в осінню днину годі сумувать.
Осінь, осінь, осінь, ти — остання ласка.
«Здрастуй, диво-осінь!» — буду я співать.

Сонечко ще грає добре,
І гуляють дітлахи.
Та летіти ген за обрій
Вже збираються птахи.

Приспів.

Птах летить в краї далекі,
Осінь каже: «В добру путь!
До побачення, лелеко,
Повернутись не забудь!»

Приспів.

Пригадайте свої найкращі літні враження і розкажіть про них мовою графіки. Матеріали для роботи та положення аркуша оберіть за власним бажанням. Разом із друзями прикрасьте своїми творами класну кімнату і створіть галерею чудових спогадів про літо.

Уважно розгляньте зображення. Що тут зайве? Поміркуйте чому.

Осінні перетворення

Люди завжди прикрашають своє оточення. Одними з головних прикрас у парках, скверах, на майданах, вулицях та будинках є твори **скульптури**.

Розгляньте зображення скульптур. Назвіть матеріали, використані для їх створення. Які з них подарувала людині природа?

Невеликими скульптурними творами можна прикрасити приміщення або сад, зібрати цікаву колекцію.

Розкажіть про твори мистецтва скульптури, які прикрашають ваше місто або селище.

У музичному мистецтві картини природи створюють завдяки **програмній музиці** — інструментальним творам, назва яких пояснює їхній зміст. Іноді до музичних творів є літературна передмова.

Яку музику називають інструментальною? Пригадайте відомі вам твори програмної музики.

Послухайте музику Антоніо Вівальді «Осінь» з циклу «Пори року» і поміркуйте, якими кольорами можна передати осінні настрої. Поясніть свій вибір.

Вивчіть поспівку «Ми на луг ходили». Заспівайте її, плескаючи в долоні ритмічний рисунок. Який природний матеріал можна зібрати на лугу для виготовлення цікавих поробок?

Проплескайте осінню ритмічну вправу.

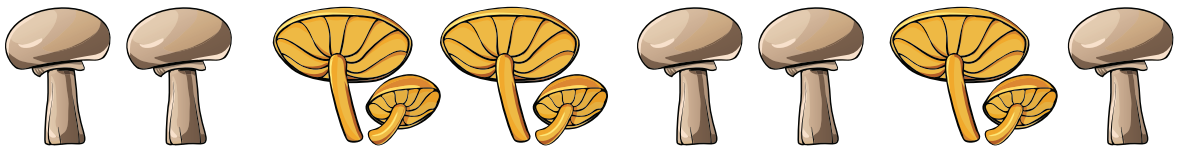

Розгляньте світлини і розкажіть, який природний матеріал використано для створення цікавих поробок. Такі матеріали ви можете заготовити самостійно.

Об’єднайтеся з друзями в групи і створіть сюжетну скульптурну композицію «Цікаві зустрічі». З’єднувати деталі з природного матеріалу можна за допомогою пластиліну.

З готовими виробами можна погратися в рольові ігри, інсценувати улюблені казки, комікси, а також прикрасити ними полицю вдома. Під час роботи допомагайте одне одному виконувати поробки.

Уважно розгляньте зображення. Що тут зайве? Поміркуйте чому.

Кольоровий водограй

Природа різнобарвна в усі пори року. Вона дивовижним чином поєднує хроматичні та ахроматичні кольори. Зелений килим літнього лісу розквітає з часом золотом осіннього листя. А зима чарує багатими відтінками блакитного.

Розгляньте малюнок осіннього пейзажу. Уявіть та назвіть фарби, які змішала і отримала художниця осінь, щоб зробити його кольоровим.

Поверхню для змішуваннння фарб художники називають **палітрою**.

Французький композитор Клод Дебюссі у творі «Тумани» зобразив осінній пейзаж звуками музики.

Чому цей твір є програмною музикою? Поясніть свою думку. В якому регістрі звучала мелодія: високому, середньому чи низькому? Яким кольорам, на вашу думку, відповідають різні регістри?

Пригадайте, що таке предметний колір. Розгляньте квіти на світлинах. Визначте, які фарби для них змішала на палітрі художниця природа. Який колір є предметним?

Осінні листочки, як і квіти, буяють різнобарв'ям. Вони нагадують святкові прапорці, що тріпочуться від грайливого вітерця. Вивчіть і заспівайте пісню «Осінні прапорці». Під час співу пританцьовуйте, сидячи на місці.

Осінні прапорці

Вірші В. Морданя
Музика А. Олєйнікової

Гомонять про щось діброви,
Сходить сонце на ріці.
Я несу листки кленові,
Як осінні прапорці.

Даленіє неба просинь
І клекочуть журавлі,
Що уже багряна осінь
Хазяйнує на землі.

Проплескайте ритмічну вправу з осінніх прапорців.

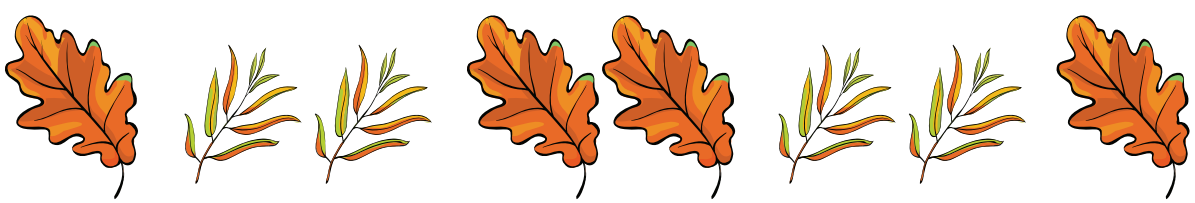

Створіть живописну композицію з тих квітів, які вам найбільше подобаються. Нехай кожна квітка на вашому малюнку розквітне належним їй кольором та формою.

Уважно розгляньте зображення. Що неправильно зобразив художник? Поясніть свою думку.

Калейдоскоп фантазій

Осінь-чарівниця мандрує полями, лісами і луками, щедро даруючи усьому навколо яскраві кольори. У небі чути прощальні пташині пісні. Опале листя шелестить під ногами. Осінь створює справжній калейдоскоп кольорів та звуків!

Послухайте, як зобразив красуню осінь норвезький композитор Едвард Гріг у симфонічній увертюрі «Восени». Зверніть увагу, як змінюється музика. Під час слухання покажіть руками рух мелодії.

Сила звучання музики називається **динамікою**. Для її визначення використовують спеціальні позначки: **форте** — голосне виконання музики, **піано** — тихе. Зміна сили звучання мелодії створює **динамічні відтінки музики**.

f	**форте**	голосно	*p*	**піано**	тихо
ff	**фортисимо**	дуже голосно	*pp*	**піанісимо**	дуже тихо

Як динамічні відтінки допомогли композитору Едварду Грігу відтворити настрої осені?

Пригадайте основні кольори. Як утворюються похідні кольори? Якими похідними кольорами розфарбовано осіннє листя?

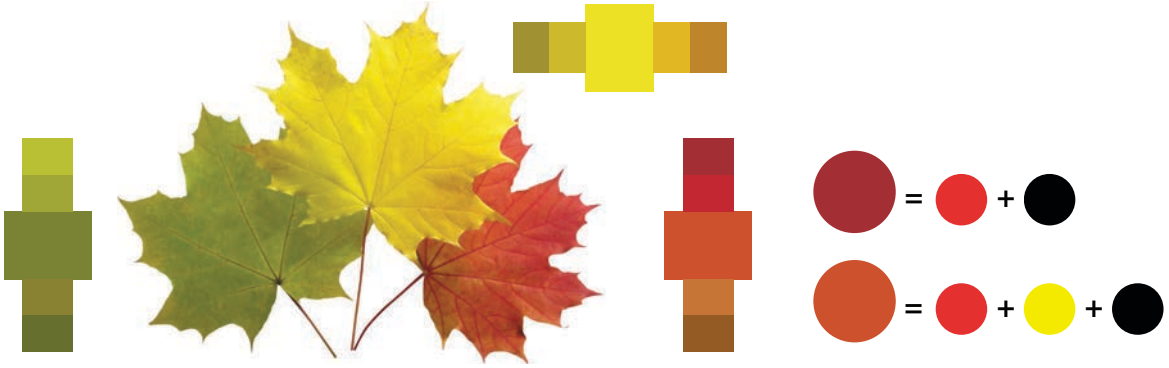

Уявіть себе композиторами і композиторками та придумайте власну мелодію на віршовані рядки. Такий твір називається **імпровізацією**.

Нині осінь нас чарує, неповторна, чарівна,
Різні барви нам дарує і дивує нас вона.

Заспівайте пісню «Осінні прапорці». Акомпануйте собі на будь-якому інструменті за вибором: маракаси, трикутник, тамбурин, металофон. Зверніть увагу на динамічні відтінки цієї пісні.

Під час осінньої прогулянки зверніть увагу на красиві листочки різних форм, розмірів і забарвлень. Зберіть колекцію різноманітного листя. Вона стане вам у пригоді під час створення оригінальної композиції — **панно** «Пташиний танок».

Прикрасьте своїми роботами класний кабінет чи вашу кімнату. Не забувайте про правила користування ножицями і клеєм.

Уважно розгляньте зображення. Листочки з яких дерев ви впізнали?

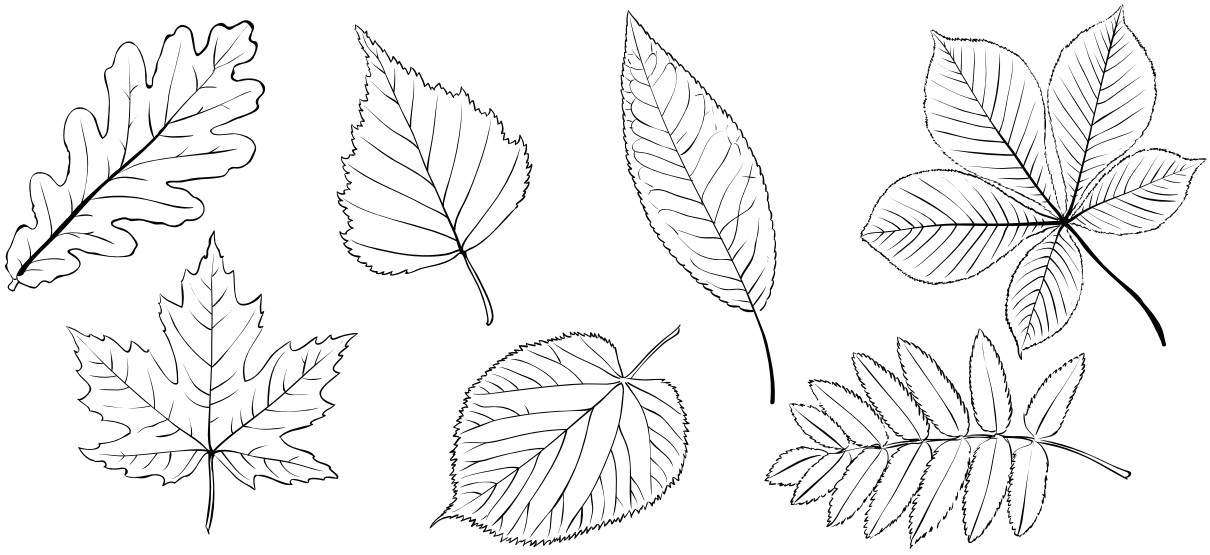

Веселка-чарівниця

Ми щодня спостерігаємо різні явища природи. Кожне з них викликає у нас певний настрій, кольорові та музичні враження. Розгляньте зображення. Розкажіть про свої враження від яскравого сонячного проміння і холодного осіннього дощика.

Послухайте, як мовою музичного мистецтва описав «Дощик» Віктор Косенко. Пригадайте, що таке музичний ритм. Слухаючи музику, тихо проплескайте долонями її ритм.

Який музичний інструмент виконував мелодію? Які динамічні відтінки і регістр використав композитор?

Пригадайте, що таке імпровізація, і придумайте власну мелодію на віршовані рядки.

Помирились сонце з хмарою
І тепер танцюють парою.

Вивчіть і заспівайте перший куплет та приспів пісні «Осіннє сонечко». Співаючи, рухайтесь у ритмі мелодії.

Осіннє сонечко

Вірші М. Ясакової Музика О. Янушкевич

Лагідне сонечко цілує носик.
Прокинулось сонечко, гуляти просить.
Зве осіннє сонечко, миле і привітне.
Жаль мені, що, сонечко, ти вже не літнє. | (2)

Приспів:

Тільки вітер налетить,
Тільки хмарка набіжить,
Вже сонечко журиться
І на мене хмуриться.

Я люблю з сонечком вставати рано,
Прикинулось сонечко тоді, що й мама.
Я люблю це сонечко, що таке привітне,
Хоч і жаль, що, сонечко, ти вже не літнє. | (2)

Приспів.

Весело з сонечком збирати квіти,
Усі люблять сонечко, дорослі й діти.
Я так люблю сонечко — миле і привітне.
Не журися, сонечко, що ти не літнє! | (2)

Веселка робить усе навкруги святковим. За яких умов з'являється це диво природи? Назвіть послідовність розташування кольорів веселки. Які з них є основними, а які похідними? Який колір не належить ані до основних, ані до похідних?

Вивчіть поспівку «Сім братів-кольорів» про веселкове диво. Акомпануйте собі на музичних інструментах за власним вибором.

Уявіть, що веселка розфарбувала яскравими кольорами все навколо. Придумайте веселкову тваринку і намалюйте її кольоровими олівцями або фломастерами.

Подаруйте малюнок своїм рідним. Він підніматиме їм настрій.

Полічіть зайві намистинки у веселковій прикрасі.

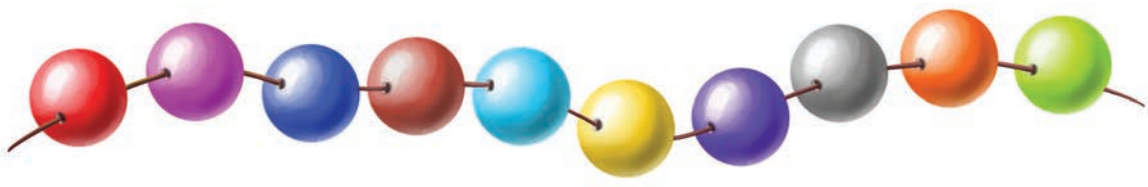

За народними мотивами

Дитячі іграшки дарують нам тепло і радість малечку. У давнину їх робили власноруч. Ними не лише гралися. Вони були й оберегами дитини від усього лихого. Розгляньте світлини і розкажіть, які матеріали використовували для виготовлення народних іграшок.

Музичні народні іграшки — свищики, брязкальця — використовували як акомпанемент для співу обрядових пісень. Які обрядові зимові та весняні пісні ви знаєте?

Послухайте українські народні пісні «Вийшли в поле косарі» та «Женчичок-бренчичок». Поміркуйте, що об'єднує ці музичні твори. Дайте характеристики пісням: який темп, регістр, динамічні відтінки.

Вивчіть і заспівайте другий і третій куплети пісні «Осіннє сонечко». Покажіть рукою рух мелодії.

Глиняні іграшки — особливий вид народного мистецтва. Народні майстри втілювали в них свої уявлення про світ, природу та людей.

Вони були оригінальні, виразні, прості за формою. Зовнішній вигляд узагальнювався та спрощувався. Це називається **стилізацією**.

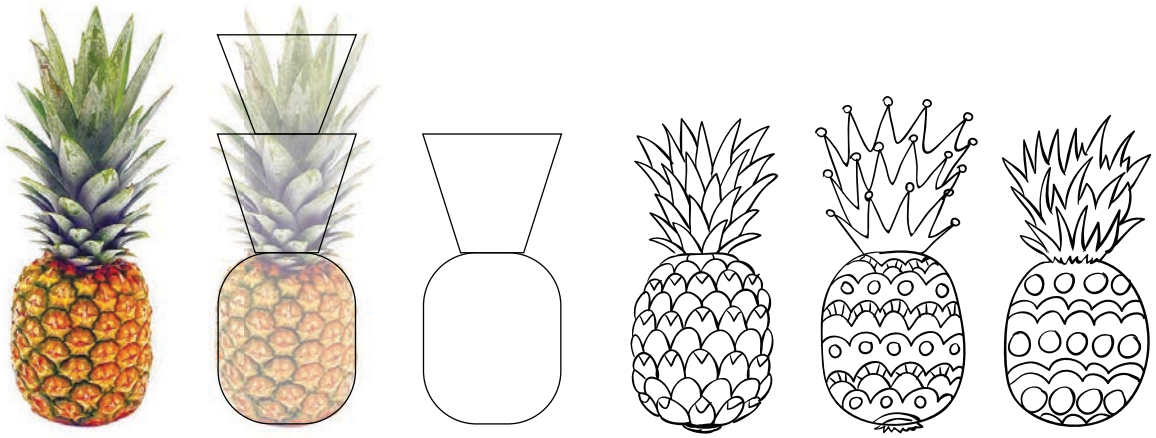

Іграшки яскраво розмальовували, прикрашали чудовими візерунками — **декорували**.

Об’єднайтеся з друзями у групи. Виліпіть іграшкових Тараса та Одарочку з пластиліну конструктивним методом. За потреби користуйтеся зразками поетапного виконання роботи.

Придумайте та розіграйте сценку «Тарас та Одарочка — працьовита парочка». Подаруйте іграшки своїм друзям.

Не забувайте про взаємодопомогу. З доброю посмішкою та дружньою підтримкою цікавіше працювати разом.

Уважно розгляньте плутанку. Що зайвого намалював художник? Поясніть чому.

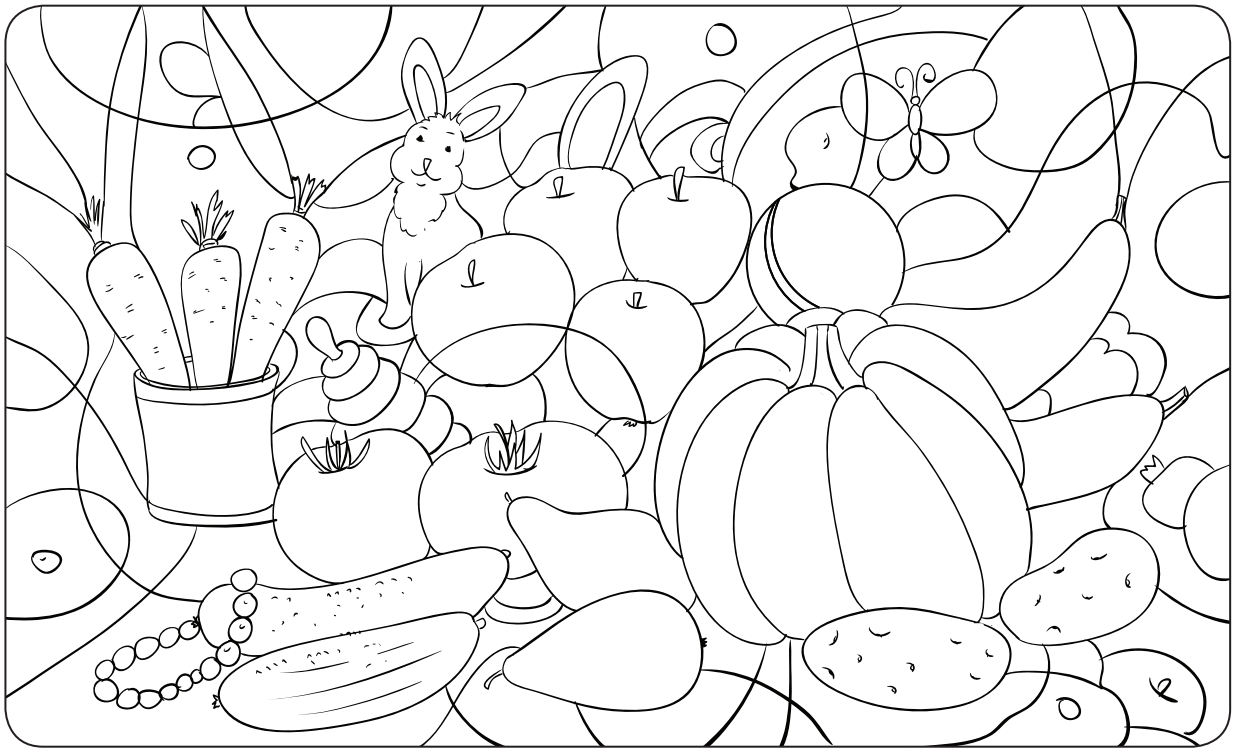

Дивосвіт народної фантазії

Світ народного малярства — це дивовижні кольорові сполучення. У розписах здебільшого використовують основні та похідні кольори.

! Якщо кольори розташовані поряд, то підсилюють яскравість один одного: червоний та зелений, жовтий та фіолетовий, синій та оранжевий. Таке сполучення кольорів називають **контрастом**.

Пригадайте та розкажіть про колірні контрасти, які ви бачили в природі, предметному середовищі та творах образотворчого мистецтва.

Розгляньте зображення. Розкажіть, як утворюються світлі й темні відтінки кольорів.

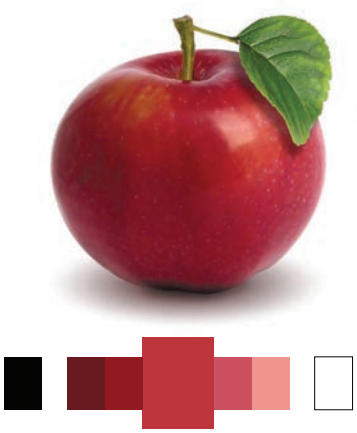
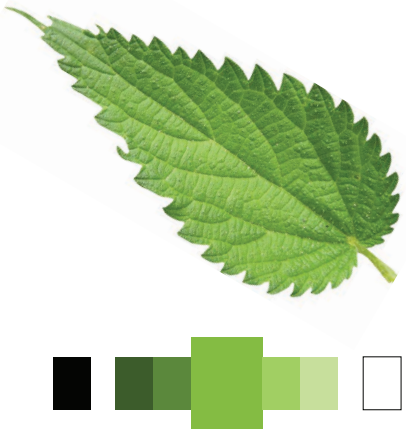

Виконайте пісню «Осіннє сонечко». Акомпануйте собі на музичних інструментах за вибором. Назвіть контрасти, які присутні в пісні.

У давнину народні пісні й награвання на музичних інструментах виконували **троїсті музики** — це ансамбль із трьох виконавців, які грають на традиційних інструментах. Гурт музикантів, що разом виконують музичний твір, називають **ансамблем**.

Послухайте жартівливі українські мелодії у виконанні троїстих музик. Звучання яких музичних інструментів ви почули?

Зображення тварин у живописі, скульптурі, графіці називають **анімалістичним жанром**.

Розгляньте репродукції робіт відомої української народної художниці Марії Примаченко. Які враження твори викликають у вас?

Уявіть і намалюйте свою фантастичну тварину за мотивами творчості Марії Примаченко.
Поміркуйте, які ознаки підкажуть, що намальована істота є фантастичною. Ваші живописні роботи створять навколо атмосферу доброти й надзвичайної чарівності.

Розгляньте зображення. Які музичні інструменти не можуть використати троїсті музики? Поясніть чому.

Світ народного мистецтва

Народний український посуд дивує різноманітністю форм і красою оздоблення. Майстри та майстрині в орнаментах гармонійно поєднували елементи тваринного та рослинного світів. Яскраві кольорові сполучення у візерунках створювали відчуття затишку, тепла, добробуту.

Розгляньте орнаменти та візерунки на глиняному посуді. Розкажіть, які природні форми взяті за основу для створення оздоблення.

Подумайте, для чого використовувався зображений на світлинах посуд.

Обробка глини та виготовлення різноманітного посуду називається **гончарством**. Подивіться, скільки тепла і любові вкладає у свою працю гончар.

Якими виробами з глини користується ваша родина?

Влаштуйте урок-гру.

Проведіть музичне командне змагання — перевірте свої знання з музичного мистецтва.

Об’єднайтеся у групи і виконайте аплікаційний ескіз українського народного посуду за допомогою запропонованих учителем шаблонів. Прикрасьте його намальованим орнаментом. У роботі використайте кольоровий папір, ножиці, клей і фломастери.

Свої вироби оформіть виставкою «Українське народне гончарство».

Розгляньте зображення. Чому, на вашу думку, люди не користуються таким дивним посудом?

Малюємо музику

Природа створила дивовижні форми. Удосконалила їх незвичайними узорами. Природні форми стали гармонійними, виразними і неповторними.

Розгляньте світлини. Назвіть лінії, якими природа поєднала красу форми з її оздобленням.

Пригадайте, на яких природних формах вам сподобались сполучення різних ліній.

Під час слухання або виконання музичних творів у нас з'являються різні почуття та емоції. Пригадайте свій настрій під час звучання маршів, вальсів, хороводних пісень.

Послухайте козацький марш, «Вальс-жарт» і гуцульську коломийку. Звучання яких музичних інструментів ви почули? Якими лініями можна намалювати ці мелодії?

Коломийки — це веселі коротенькі українські народні пісеньки, що можуть виступати і як приспівки до танцю.

Вивчіть і заспівайте пісню «Ой заграйте, дударики». Намалюйте словесну картину пісні, описуючи її кольорове забарвлення.

Ой заграйте, дударики

Вірші В. Панченка
Музика А. Філіпенка

Ой заграйте, дударики,
Молоді гуцули,
Так, щоб танець-увиванець
Полонини чули.

Ой заграйте, дударики,
На дудках кленових.
Як приємно танцювати
В кептариках нових.

Ой заграйте, дударики,
А ми заспіваєм.
Хай злітає наша пісня
Та над нашим краєм.

Проплескайте ритмічну вправу.

Розгляньте графічні композиції. Визначте, якими лініями створені фігури і фон, на якому вони зображені.

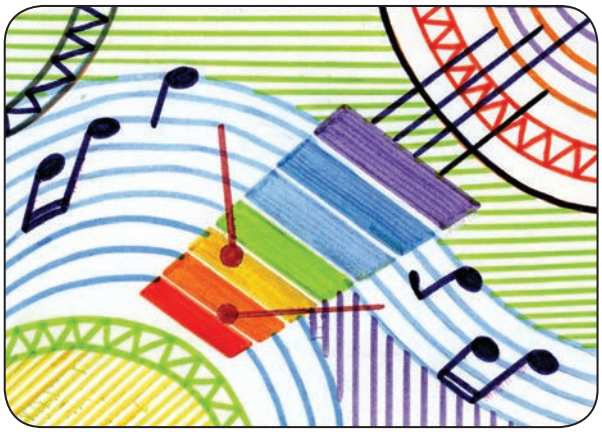

Намалюйте фломастерами музику, яка вам подобається. Використайте різні види ліній. Готові роботи стануть портретами улюбленої музики.

Уважно розгляньте зображення. Об’єднайте їх у дві групи. Поясніть свій вибір.

Творчі експерименти

Осінь залишає на згадку про себе різноманітне насіння рослин. Людська фантазія створює з них подарунки, неймовірні прикраси, гарні обереги.

Зберіть свою колекцію насіння. Розгляньте форму та кольори кожного з них. Поєднайте різне насіння за формою й кольором. Розкажіть, які сполучення й чому вам сподобались.

Пригадайте, що таке оркестр. Розкажіть, чи можуть троїсті музики називатись народним оркестром.

Народний музичний інструмент сопілка у вмілих руках майстрів перетворився на флейту. Вона належить до дерев'яних духових інструментів.

Послухайте українську народну мелодію «Вітерець» і «Осінній вальс» Євгена Доги.

Порівняйте звучання сопілки та флейти. Дайте характеристики почутим мелодіям.

Вивчіть і заспівайте поспівку «Коломийка» з танцювальними рухами. Розкажіть, яким став ваш настрій після її виконання.

Розгляньте зображення. Визначте, який рослинний матеріал використано для створення декоративної композиції. Створіть прикрасу з насіння із побажаннями добробуту і благополуччя.

Пригадайте і заспівайте пісню «Ой заграйте, дударики». Під час співу рухами проілюструйте її зміст.

У вільну хвилинку виготуйте танграм. Складіть із його елементів цікаві образи людей і тварин. Розіграйте з ними відомі вам пісні й казки.

Осінні краєвиди

Приємні спогади про чудову яскраву осінь митці зберігають на своїх картинах і світлинах.

Розгляньте зображення і визначте кольорові сполучення, що утворюють колорит пейзажів. Доберіть мелодії, що їм підходять. Розкажіть, як впливають кольори і музика на ваш настрій.

Музика звучить у театральних постановах і кінофільмах, під час шкільних і родинних свят. Її підбирають залежно від тематики й призначення.

Прослухайте «Попутну пісню» Михайла Глінки і «Політ джмеля» Миколая Римського-Корсакова (уривок з опери «Казка про царя Салтана»). Розкажіть, як музичні звуки створюють певний на стрій, відчуття руху і розкривають зміст твору.

Проплескайте ритмічну вправу.

Пригадайте і поясніть терміни, які стосуються створення пейзажів: лінія горизонту, передній план, далекий план, колорит.

Щоб передати на малюнку переливи осінніх барв, мінливість погоди, глибину неба та простору використовують **техніку акварелі «по-вологому»**.

Спочатку слід намалювати далекий і середній плани, а коли зображення підсохне, додати елементи переднього плану.

Намалюйте осінній пейзаж. Уявіть певний стан природи і доберіть відповідні кольори. Для створення яскравого сонячного дня візьміть більше теплих кольорів та їх поєднань, а для дощового сумного дня — холодні й тьмяні кольори.

Вивчіть і заспівайте перший куплет і приспів пісні «Листопад». Намалюйте словесну картину до цієї пісні.

Листопад

Вірші Ю. Сабаріної
Музика А. Олєйнікової

Закружляло жовте листя
У повітрі враз,
Дощ наспівує тихенько
Свій осінній джаз.
Листопадом стелить
Осінь навкруги,
А птахів вже десь чекають
Інші береги.

Приспів:

Ключ пташиний у тумані
В далині небесній тане
І з собою забирає
Світілі теплі дні.
На світанні улітає,
Та надію залишає,
Що повернеться додому
Знову навесні.

Пограйте з однокласниками в ритмічну гру «Музичний капелюшок».

Гравці утворюють коло й під музичний супровід передають одне одному капелюшок. Як тільки музика припиниться, дитина, у якої опинився капелюшок, виходить у центр і виконує танцювальні рухи під музику. Решта гравців їх повторюють.

Урожайне свято

Осінь поступається зимі. Та на згадку про себе вона залишає нам дарунки — різні фрукти й овочі. Вони смачні й корисні, а ще викликають бажання милуватись розмаїттям природних форм і кольорів. Тому не дивно, що їхня краса здавна надихала художників на створення чудових картин.

Розгляньте зображення. Пригадайте, до якого жанру образотворчого мистецтва вони належать. Назвіть предмети переднього й далекого планів. Визначте, контрасти присутні на зображенні.

Композитор Карен Хачатурян написав музику до балету «Цибулино». Послухайте її фрагменти: «Танець Цибулино, Помідора та охоронців», «Танець Редиски», «Зведення будиночка Гарбуза», «Загальний танок на Базарній площі».

Розкажіть про характер кожного музичного фрагменту. Зробіть до них словесні малюнки.

Вивчіть та заспівайте поспівку «Ходить гарбуз по городу». Намалюйте словесну картину до цієї пісні.

З улюблених овочів і фруктів зробіть натюрморт у техніці **рваної аплікації**. Обміркуйте поєднання й розташування їх образів на аркуші паперу. Зверніть увагу на форму та колір обраних плодів. За потреби користуйтесь зразком виконання роботи.

Правильне узгоджене поєднання різних елементів у цілісне зображення називають **композицією**.

Уважно розгляньте зображення. Що неправильно намалював художник? Поясніть чому.

Мистецькі настрої

Наш світ дивовижний. Він багатий на різнобарв'я кольорів, красу форм і природних явищ. Ми радіємо гарному оточенню, цікавим подіям, що залишаються у нашій пам'яті приємними спогадами й враженнями. Ними можна ділитися з іншими у розповідях, піснях, малюнках, танцях.

Танці відображають сюжети з життя. Танцювальне мистецтво розвиває творчу уяву, почуття ритму, а ще сприяє виробленню правильної постави, піднімає настрій.

Полька — веселий чеський танець, а **полонез** — урочистий польський бальний танець. Їх танцюють у парі. Послухайте польку Йогана Штрауса і полонез Петра Чайковського з опери «Євгеній Онєгін». Чим відрізняються ці мелодії? Розкажіть, які кольорові сюжетні картини ви уявили під час слухання музики.

Зображення, за яким можна скласти невелику розповідь, називають **сюжетним твором**.

Предметним зображенням можуть бути об’єкти природного і предметного світу. Наприклад: рослина, тварина, техніка, меблі, посуд, іграшка.

Розгляньте зображення. Поясніть, чому їх можна назвати сюжетними. Які елементи цих малюнків можна використати для створення предметних зображень? Назвіть техніку малювання, в якій виконані твори.

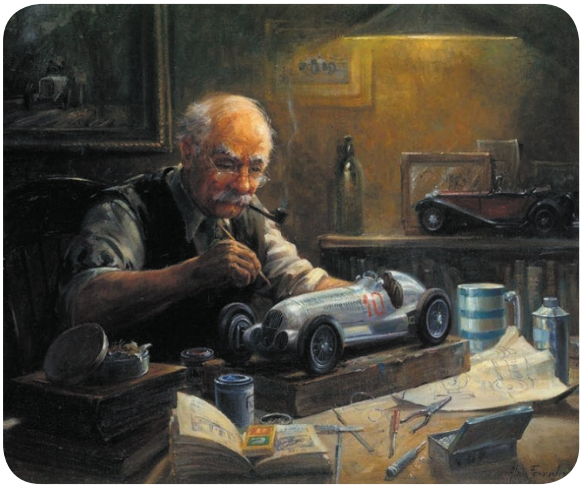

Вивчіть і заспівайте перший куплет та приспів пісні «Казкові сни». Придумайте елементи композиції, що можуть доповнити цю ілюстрацію. Який настрій вона створює?

Казкові сни

Музика і вірші Н. Май

Коли зоря на небі стане,
Ти подивись на небеса,
Ти доторкнись до зір руками,
І всі здійсняться чудеса.

Приспів:

У царстві зоряного неба
Живуть казкові дивні сни,
Вночі спускаються до тебе,
Бентежать душі нам вони.

Пригадайте радісні моменти вашого життя. Відтворіть один із них у сюжетному творі. Виконайте творчу роботу фломастерами.

Поділіться з друзями цікавими подіями свого життя й гарним настроєм.

Заспівайте поспівку «Ходить гарбуз по городу». Які предметні малюнки можна намалювати до неї? Що з них можна поєднати у натюрморті?

Уважно розгляньте зображення. Які предмети ви впізнали? Що тут зайве? Поміркуйте чому.

Зимові пригоди

Зимонька-зима за вікном господарює. То морозним яскравим сонечком сміється, то відлигою заплаче, а то сердито снігом замете усе довкола. Розкажіть, які зимові ігри зі снігом вам подобаються.

Розгляньте зображення. Назвіть матеріали, з яких виготовлені скульптури, що на світлинах. Який матеріал для ліплення вам подобається найбільше?

Діти з нетерпінням чекають на 19 грудня — день Святого Миколая. Розкажіть, що ви знаєте про це свято. Розгляньте зображення. Які свята на них ви бачите? Поясніть свою думку.

Пригадайте, що таке колядки і коли їх виконують.

Послухайте, вивчіть і заспівайте колядку «Миколай, Миколай, ти до нас завітай!». Розкажіть, навіщо діти запрошують до себе Святого Миколая.

Миколай, Миколай, ти до нас завітай!

Музика і вірші І. Шевчук

Вже надходить ніч чарівна,
Спить увесь рідненький край.
Ось, ось в наші всі оселі
Завітає Миколай.

Приспів:
Миколай, Миколай,
Ти до нас завітай.
Всім малятам посміхнись,
Щирим серцем пригорнись.

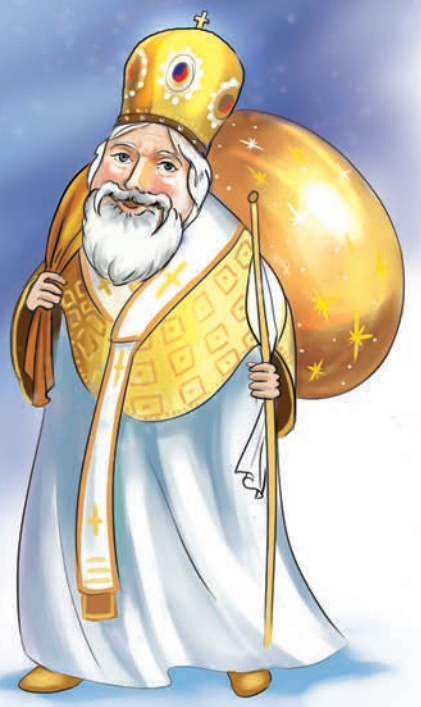

Жде його малеча вся,
Ой, радіє дітвора,
І усі, усі дорослі
Миколая ждуть у гості.

Приспів.

Вже ідуть морози люті,
І паде пухнастий сніг.
Миколая ждуть усюди
Всі в оцю чарівну ніч

Приспів.

Солоне тісто — приємний і зручний матеріал для ліплення. Його можна приготувати вдома власноруч. Біле тісто схоже на сніг. Об'єднайтеся з однокласниками в групи, виліпіть друзів сніговиків. Придумайте казкові зимові пригоди про них.

Звуки зими відрізняються від звуків осені. Послухайте, якими музичними звуками розповів про зиму композитор Антоніо Вівальді у концерті «Зима» (із циклу «Пори року»). Розкажіть про свої враження від музики.

Проплескайте зимову ритмічну вправу.

Уважно розгляньте зображення. Поміркуйте, які подарунки приготував Святий Миколай дітям.

Добро несе різдвяний янгол

Готуючись до зимових свят ми з любов'ю та фантазією прикрашаємо свої оселі. Найбільшим зимовим родинним святом є Різдво. До нього створюють особливі прикраси. А маленькі діти чекають на подарунки й сповнення найзаповітніших бажань.

Розкажіть, як готуються до Різдва у ваших родинах.

Ви вже знаєте, що колядки і щедрівки належать до календарно-обрядових пісень зимового циклу. Пригадайте, про що в них співається.

Вивчіть і заспівайте поспівку «Коляд, коляд, колядниця». Пританцьовуйте у ритмі мелодії. Опишіть картину, що намалювала ваша уява.

Розгляньте зображення. Визначте, з яких матеріалів і в яких техніках виготовлені різдвяні янголи. Розкажіть, для чого їх створюють.

Можливо, у вас є досвід виготовлення різдвяних янголів. Поділіться ним з друзями.

Послухайте колядку «Нова радість стала». Відтворіть рухами її зміст. Поясніть, чим відрізняються колядки від щедрівок.

Заспівайте вивчені народні різдвяні пісні соло та разом із друзями. Ви зможете виконати їх на свята для своєї родини.

Подивіться, яким різдвяного янгола уявили та намалювали художники.

Намалюйте акварельними фарбами свого різдвяного янгола. Гарна листівка стане приємним вітанням і чудовим оберегом для вашої родини. Тож виконуйте роботу з добрими думками і радісним настроєм.

Уважно розгляньте зображення. Що неправильно намалював художник? Поясніть свою думку.

Незабаром Новий рік

Сховавшись під білу снігову ковдру, зимова природа занурилася в довгий глибокий сон. Усе ніби чекає настання чарівної казки. Ця казка — новорічна ніч, сповнена дива і приємних сюрпризів.

Розгляньте малюнок і визначте, чим схожий святковий новорічний **інтер'єр** вашої оселі із зображенням. Розкажіть, які кольори якнайкраще підходять до святкового інтер'єру.

Зробіть новорічну вітальну листівку для рідних або друзів. Листівку можно виконати на папері фарбами, можна зліпити з пластиліну або навіть спекти у вигляді печива.

Техніку виконання і матеріали оберіть за власним бажанням. Придумайте для листівки яскраве оздоблення.

Пам’ятайте: із щирими приємними вітаннями свята стають незабутніми.

Перетворіть урок на музичне свято.

Пригадайте та заспівайте пісні про зиму, супроводжуючи виконання танцювальними рухами.

Відгадайте зимові загадки, запропоновані учителем. Придумайте і загадайте однокласникам свої загадки.

Слухаючи улюблені мелодії, покажіть друзям танцювальні рухи і повторіть за ними ті, що придумають вони.

Проплескайте ритмічний рисунок віршованих рядків.

Якось вранці на поріг
Випав білий-білий сніг.
Біла стала вся земля,
Річка, луг, ліси й поля.

Незабаром зимові канікули. Відпочиваючи, запам'ятайте свої найкращі враження, щоб поділитись ними після канікул з друзями. На все добре, друзі!

Снігові розваги

Красуня зима морозними віхолами водить хороводи. Закувала у кришталь річки й озера. Білий пухнастий сніг у танці кружляє, на землю тихо килимом лягає. Настав час дитячих зимових розваг. Розкажіть про свої улюблені зимові ігри.

! Розгляньте малюнки. Зображення, яке створює відчуття руху, називається **динамічною композицією**, а відчуття нерухомості — **статичною композицією**.

У якому малюнку відчувається динаміка, у якому — статика? Опишіть особливості їх композицій.

Неймовірну красу зими можна не лише побачити, а ще й почути у віршах і звуках музики. Послухайте твір французького композитора Клода Дебюссі «Сніг танцює» і уявіть зимовий пейзаж. Опишіть картину, яку ви уявили. Поясніть, чому ваша уява змалювала саме динамічну композицію.

Намалюйте зимові ігри й розваги, у які ви граєтеся з друзями. Вирішіть, що буде зображено на передньому плані вашого малюнка, а що — на далекому. Оберіть положення аркуша паперу залежно від задуманої композиції. Поясніть свій вибір. Розмалюйте свою картину кольоровими олівцями або фломастерами.

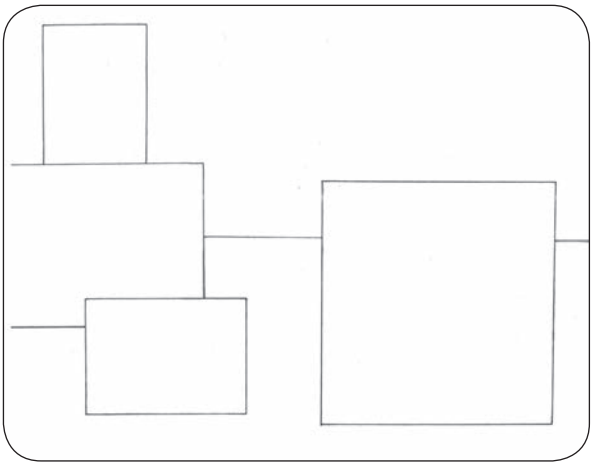

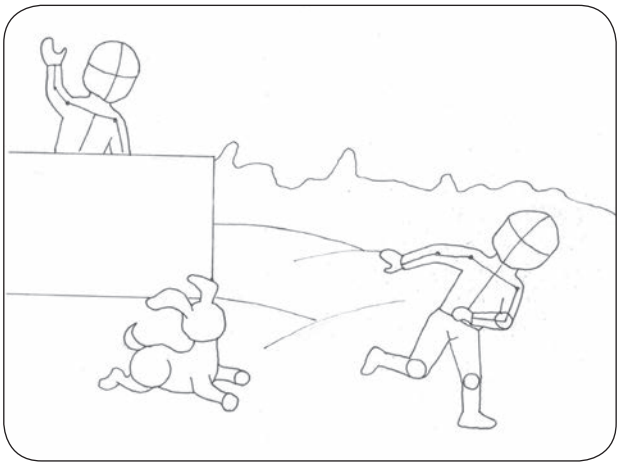

Вивчіть і заспівайте пісню «Просто снігопад». Співаючи, передайте рухами зміст твору.

Просто снігопад

Музика і вірші А. Олєйнікової

Подивіться, подивіться,
Що накоїв снігопад:
За вікном у шубах білих
Вже ялиночки стоять.
Мить — і двір перетворився
На перину, що в пуху.
Сніг, звичайно, приземлився
На балконі й на даху.

Приспів:
Снігопад, снігопад —
Побіліло всюди.
Снігопад, снігопад —
Сніжний хіт-парад!
Ну чому в снігопад
Так радіють люди?
Ну чому? А тому —
Просто снігопад!

Подивіться, подивіться,
Що накоїв снігопад:
Сніговик в саду з'явився,
І санчата стали в ряд.
Сніг покрив усі доріжки,
Тротуари замело,
Навкруги казково трішки —
Стільки снігу намело.

Приспів.

Про які дитячі розваги ви заспівали? Поясніть, чому всі радіють зимі. Розкажіть про свої враження від цієї пори року.

Проплескайте ритмічну вправу.

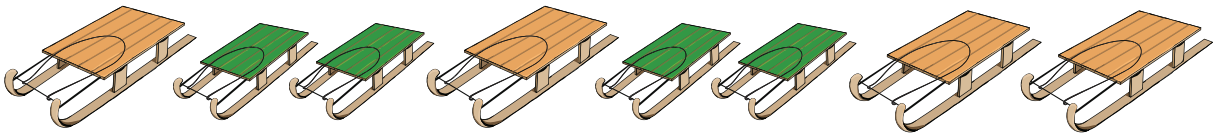

Уважно розгляньте зображення. Знайдіть на них відмінності.